

LOKÁLNÍ A REGIONÁLNÍ POLITIKA

Název předmětu: Lokální a regionální politika

Anotace: Předmět je zaměřen na porozumění předpokladům, principům i praxi dobrého vládnutí na místní samosprávné úrovni v liberálně demokratickém prostředí. V diskusi budeme oscilovat mezi teoretickými přístupy a konkrétními empirickými projevy i komplexními případovými studii dobrého vládnutí. Pozornost bude věnována jednak závaznostem tradic a politické kultury ve vztahu k liberálně-demokratické samosprávě, tak konkrétním dimenzím vztahů mezi centry vládnutí a občanskou společností. Zaměříme se zejména na formy občanské participace, nástroje kontroly politické moci, zdroje legitimacy i mechanismy posilování sociální soudržnosti na místní úrovni. Pozornost bude rovněž věnována proměnám i výzvám místní politiky v procesu evropeizace se specifickým zaměřením na přeshraniční komunikaci a spolupráci.

Počet kreditů: 9

Způsob zakončení: zkouška (písemná a ústní forma)

Vyučující: prof. Karel B. Müller (garant předmětu, zajištění přednášek)

e-mail: karel.muller@vsci.cz

Osnova předmětu:

1. Problémy lokální a regionální politiky, vztah LRP a vyšších úrovní
2. Dobré vládnutí na lokální úrovni – prezentace případů dobrého vládnutí
3. LRP v ČR: institucionální nastavení, volební systémy
4. LRP v ČR: výsledky voleb, koaliční chování, aktéři LRP
5. Občanská participace na lokální a regionální úrovni
6. Zdroje legitimacy v místní samosprávě
7. Budování komunity a kolektivní identity na lokální/regionální úrovni
8. Média, veřejná komunikace a zdroje kontroly politické moci v LRP
9. Historie LRP
10. LRP v evropském srovnání
11. Euroregiony a LRP v přeshraničním prostoru
12. Aktivní hranice a lokální/regionální politika v EU

Název předmětu: Lokální a regionální politika (LRP)

Číslo a název modulu: 1. Problémy lokální a regionální politiky

Cíl modulu: Cílem úvodního modulu je seznámení se základními pojmy a problémy LRP v ČR

Klíčová slova: veřejná správa, státní správa, de/centralizace, samosprávná působnost

Struktura modulu a zdroje ke konkrétním tématům:

❖ *Problémy LRP: základní pojmy a problémy*

➤ *Sylabus*

➤ *Ústava ČR + Zákon o obcích*

➤ Müller K. B. 2018. *Dobré vládnutí ve veřejném nezájmu. Lokální politické elity jako klíčoví aktéři demokratizace. Praha: SLON.*

Kontrolní otázky:

1. Jaké jsou základní parametry institucionálního nastavení LRP v ČR?
2. Vysvětlete pojem jednokolejnost veřejné správy.
3. Jaké jsou základní problémy LRP v ČR?
4. Jaké ne/výhody má vysoká fragmentace lokální politiky v ČR?

Název předmětu: Lokální a regionální politika (LRP)

Číslo a název modulu: 2. Dobré vládnutí na lokální úrovni

Cíl modulu: Cílem modulu je seznámení se základními přístupy k principům dobrého vládnutí v LRP

Klíčová slova: dobré/špatné vládnutí, otevřená občanská společnost, liberální demokracie, lokální politika, případová studie

Struktura modulu a zdroje ke konkrétním tématům:

❖ *Dobré vládnutí na lokální úrovni*

- Müller K. B. 2018. *Dobré vládnutí ve veřejném nezájmu. Lokální politické elity jako klíčoví aktéři demokratizace. Praha: SLON.*

Kontrolní otázky:

1. Charakterizujte pojem dobré/špatné vládnutí – jmenujte 4 hlavní charakteristiky.
2. Interpretujte případy dobrého/špatného vládnutí na vybraných případech konkrétních obcí.

Název předmětu:	Lokální a regionální politika (LRP)
Číslo a název modulu:	3. LRP v ČR – institucionální nastavení, volební systémy aj.
Cíl modulu:	Cílem modulu je seznámit studenty se základními parametry volebních systémů v LRP
Klíčová slova:	obec, kraj, volební systém, typologie koalic

Struktura modulu a zdroje ke konkrétním tématům:

❖ *Institucionální nastavení LRP v ČR*

- BUBENÍČEK, ČMEJREK, ČOPÍK. 2011. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada.
- RYŠAVÝ, D., ČERMÁK, D. (2015). *Na/O kraji. Kraje a jejich představitelé 2000–2013*. Praha: SLON.
- *Zákon o obcích*

Kontrolní otázky:

1. Jaké jsou základní samosprávné orgány obcí a krajů ČR?
2. Vysvětlete volební systém ve volbách do obcí ČR.
3. Vysvětlete volební systém ve volbách do krajů ČR.

Název předmětu:	Lokální a regionální politika (LRP)
Číslo a název modulu:	4. LRP v ČR: aktéři a volební výsledky
Cíl modulu:	Cílem modulu je seznámit studenty se základními parametry stranických systému LRP v ČR
Klíčová slova:	Politická strana, lokální politická strana, SNK, nezávislý kandidát, kandidátní listina, panašování

Struktura modulu a zdroje ke konkrétním tématům:

❖ *Aktéři a volební výsledky LRP*

- RYŠAVÝ, D., ŠARADÍN, P. (2011). *Zastupitelé českých měst a obcí v evropské perspektivě*. Praha: SLON.
- SMOLKOVÁ, Andrea a Stanislav BALÍK (2018). Personalizace na komunální úrovni: existuje a lze ji v českém prostředí zkoumat? *Středoevropské politické studie* 20 (2): 204–221.
- *Zákon o obcích*

Kontrolní otázky:

1. Vysvětlete trendy LRP z hlediska jejích aktérů.
2. Jak hodnotíte požadavek přímé volby starostů?
3. Vysvětlete pojem panašování.

Název předmětu:	Lokální a regionální politika (LRP)
Číslo a název modulu:	5. Občanská participace na lokální a regionální úrovni
Cíl modulu:	Cílem modulu je seznámit studenty s podmínkami a formami participace v LRP
Klíčová slova:	druhy a formy participace, občanská veřejnost, sociální hnutí, spolek, petice

Struktura modulu a zdroje ke konkrétním tématům:

- ❖ *Občanská participace v LRP*
- Müller K. B. 2018. *Dobré vládnutí ve veřejném nezájmu. Lokální politické elity jako klíčoví aktéři demokratizace. Praha: SLON.*
- ❖ ČERMÁK, D., VOBECKÁ, J. et al. (2011). *Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě. Praha: SLON.*
- *Zákon o obcích*

Kontrolní otázky:

1. Jaké formy občanské participace v LRP znáte?
2. Jaké formy občanské participace v LRP považujete za nejefektivnější?
3. Jaké podmínky je třeba splnit pro založení spolku?

Název předmětu:	Lokální a regionální politika (LRP)
Číslo a název modulu:	6. Zdroje legitimacy v místní samosprávě
Cíl modulu:	Cílem modulu je seznámit studenty se základními přístupy k pojetí demokratické legitimacy a jejím specifickým v LRP
Klíčová slova:	demokratická legitimita, liberální demokracie, deliberace

Struktura modulu a zdroje ke konkrétním tématům:

- ❖ *Zdroje legitimacy v místní politice*
 - Müller K. B. 2018. *Dobré vládnutí ve veřejném nezájmu. Lokální politické elity jako klíčoví aktéři demokratizace.* Praha: SLON.
- ❖ RYŠAVÝ, D., ŠARADÍN, P. (2011). *Zastupitelé českých měst a obcí v evropské perspektivě.* Praha: SLON.
 - *Zákon o obcích*

Kontrolní otázky:

1. Jaké přístupy k pojetí demokratické legitimacy znáte?
2. Co je příčinnou krize legitimacy a jak takovou krizi zvládat?
3. Jak vnímáte rozdíl mezi místní samosprávou a centrální správou z pohledu principu demokratické legitimacy?

Název předmětu:	Lokální a regionální politika (LRP)
Číslo a název modulu:	7. Budování komunity a kolektivní identity v LRP
Cíl modulu:	Cílem modulu je seznámit studenty s klíčovými mechanismy posilování sociální soudržnosti na lokální úrovni
Klíčová slova:	občanství, veřejná sféra, soudržnost, odolnost, integrace, anomie, atomizace

Struktura modulu a zdroje ke konkrétním tématům:

- ❖ *Budování komunity a kolektivní identity v LRP*
 - Müller K. B. 2018. *Dobré vládnutí ve veřejném nezájmu. Lokální politické elity jako klíčoví aktéři demokratizace*. Praha: SLON.

Kontrolní otázky:

1. Jmenujte rizika spojená s vysokou mírou atomizace v lokální politice.
2. Jak posilovat odolnost občanské veřejnosti na místní úrovni?
3. Je tzv. politika identity součástí také LRP?

Název předmětu:	Lokální a regionální politika (LRP)
Číslo a název modulu:	8. Média, veřejná komunikace a zdroje kontroly politické moci
Cíl modulu:	Cílem modulu je seznámit studenta s podmínkami formování veřejné komunikace i kontroly politické moci v LRP
Klíčová slova:	radniční zpravodaj, opozice, kontrolní výbor

Struktura modulu a zdroje ke konkrétním tématům:

- ❖ *Média, veřejná komunikace a zdroje kontroly politické moci*
 - Müller K. B. 2018. *Dobré vládnutí ve veřejném nezájmu. Lokální politické elity jako klíčoví aktéři demokratizace.* Praha: SLON.
 - *Tiskový zákon, Zákon o obcích, Zákon a svobodném přístupu k informacím*

Kontrolní otázky:

1. Jaké existují prostředky kontroly politické moci v LRP?
2. Jmenujte kompetence Kontrolního výboru zastupitelstva.
3. Jaký model vydávání radničních periodik považujete za neoptimálnější?

Název předmětu:	Lokální a regionální politika (LRP)
Číslo a název modulu:	9. Historie LRP
Cíl modulu:	Cílem modulu je studenta seznámit s tradicemi a kořeny LRP v české kontextu
Klíčová slova:	Lokální politika, habsburský stát, první republika, ČSSR

Struktura modulu a zdroje ke konkrétním tématům:

- *Historie LRP*
 - BALÍK, Stanislav. 2009. *Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada.

Kontrolní otázky:

1. Interpretujte podmínky formování LRP po roce 1861.
2. Interpretujte podmínky formování LRP mezi válkami.
3. Interpretujte podmínky formování LRP po roce 1945.

Název předmětu: Lokální a regionální politika (LRP)

Číslo a název modulu: 10. LRP v evropském srovnání

Cíl modulu: Cílem modulu je všestranně orientovat studenta v problematice pestrých forem a institucionálních rámců LRP v EU

Klíčová slova: obec, kraj, region, samospráva, EU

Struktura modulu a zdroje ke konkrétním tématům:

❖ *LRP v evropském srovnání*

- JÜPTNER, Petr, Kamil ŠVEC a Martin POLINEC (2007). *Evropská lokální politika*. Praha: IPS FSV UK.

Kontrolní otázky:

1. Vysvětlete institucionální zakotvení místní samosprávy ve dvou vybraných státech EU.
2. Jaké nastavení místní samosprávy Vám připadá neoptimálnější?
3. Jmenujte dva extrémní případy evropských zemí z hlediska jejich institucionální nastavení místní samosprávy.

Název předmětu:	Lokální a regionální politika (LRP)
Číslo a název modulu:	11. Euroregiony a LRP v přeshraničním prostoru
Cíl modulu:	Cílem modulu je seznámit studenta s postavením euroregionů v LRF a systému evropského vládnutí
Klíčová slova:	evropeizace, evropská občanská společnost, euroregion, přeshraniční spolupráce

Struktura modulu a zdroje ke konkrétním tématům:

- ❖ *Euroregiony a LRP*
 - Müller K. B. 2018. *Dobré vládnutí ve veřejném zájmu. Lokální politické elity jako klíčoví aktéři demokratizace*. Praha: SLON.
 - Müller, K. B. (ed). 2021. *Aktivní hranice v Evropě, identita a kolektivní paměť v přeshraničním prostoru*. Praha: FF UK, AV ČR.

Kontrolní otázky:

1. Vysvětlíte vztah přeshraniční spolupráce a LRP.
2. Jak vnímáte význam tzv. euroregionu v rozvoji LRP a regionálního rozvoje?

Název předmětu: Lokální a regionální politika (LRP)

Číslo a název modulu: 12. Aktivní hranice a lokální/regionální politika v EU

Cíl modulu: Cílem modulu je seznámit studenta se základními charakteristikami tzv. aktivní hranice a její rolí v LRP v EU

Klíčová slova: aktivní/pasivní hranice, přeshraniční regionalizace, kolektivní paměť, identita, globalizace

Struktura modulu a zdroje ke konkrétním tématům:

❖ *LRP a aktivní hranice v EU*

- Müller, K. B. (ed). 2021. *Aktivní hranice v Evropě, identita a kolektivní paměť v přeshraničním prostoru*. Praha: FF UK, AV ČR.

Kontrolní otázky:

1. Vysvětlete koncept aktivní/pasivní hranice.
2. Jaký existuje vztah mezi LRP a procesy evropeizace?
3. Jakou roli hraje LRP v procesu evropské integrace?

Povinná studijní literatura (k dispozici v knihovně školy)

MÜLLER, Karel B. 2018. *Dobré vládnutí ve veřejném nezájmu*. Praha: SLON.

BALÍK, Stanislav. 2009. *Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada.

BUBENÍČEK, ČMEJREK, ČOPÍK. 2011. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada.

Doporučená studijní literatura

Balík, S. (2010). Politická a stranická stabilita obecních orgánů 1990–2010. Případová studie obcí okresu Šumperk. *Acta Politologica* 2(3), s. 17-29. ISSN 1804-1302.

Balík, S.; P. Gongala; K. Gregor. (2015). *Dvacet let komunálních voleb v ČR*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

Bernard, J. (2012). Individuální charakteristiky kandidátů ve volbách do zastupitelstev obcí a jejich vliv na volební výsledky. *Czech Sociological Review*, 48.4: 613-641.

BERNARD, J., KOSTELECKÝ, T. ILLNER, M. VOBECKÁ, J. (2011). *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: SLON.

ČERMÁK, D., VOBECKÁ, J. et al. (2011). *Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě*. Praha: SLON.

EIBL, Otto, Michal PINK a kol. (2017). *Krajské volby v České republice v roce 2016*. Brno: Masarykova univerzita.

Jaroš, B., Balík, S. (2018). Nové komunální volby v ČR 2002–2017 : blokuující menšiny? *Acta Politologica*, vol. 10, no. 1, pp. 139-152. ISSN 1804-1302.

Jüptner, P. (2012). Přímá volba starostů v evropské komparaci a české diskusi. *Acta Politologica*, vol. 4, no. 3, pp. 232–245.

Jüptner, P. (2009). Ministerská diskuse k případnému zavedení přímé volby starostů: velmi nízká priorita?. *Acta Politologica*, vol. 1, no. 3, pp. 305–331.

Jüptner, P., Klimovský, D. (2021): Vertical and horizontal intergovernmental relations during the first wave of the COVID-19 crisis: experience from the extremely fragmented CEE countries, *Local Government Studies*, DOI:10.1080/03003930.2021.1944858

JÜPTNER, Petr, Kamil ŠVEC a Martin POLINEC (2007). *Evropská lokální politika*. Praha: IPS FSV UK.

Lebeda, T. (2009). Komunální volby klamou. Krátké zastavení nad problematickými aspekty volebního systému pro obecní zastupitelstva. *Acta Politologica*, vol. 1, no. 3, pp. 332–343.

KUNŠTÁT, Daniel, Ladislav MRKLAS et al. (2010). *Krajské volby 2008*. Praha: CEVRO Institut.

Kruntorádová, I. (2013). Regionální patron jako fenomén reprezentace zájmů. *Acta Politologica*, vol. 5, no. 2, pp.161-177.

Masopustová, Ilona; Jüptner, Petr (2019). Mzdové prostředky územních samospráv jako nástroj hodnocení decentralizace v České republice? *Acta Politologica*. vol. 11, no. 2, pp. 39–55. https://doi.org/10.14712/1803-8220/27_2018

Müller, K. B. (ed). 2021. *Aktivní hranice v Evropě, identita a kolektivní paměť v přeshraničním prostoru*. Praha: FF UK, AV ČR.

RYŠAVÝ, D., ŠARADÍN, P. (2011). *Zastupitelé českých měst a obcí v evropské perspektivě*. Praha: SLON.

Ryšavý, D.; Čermák, D.; Illner, M.; Vašát, P. (2015): *Na/O kraji: kraje a jejich představitelé 2000-2013*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

SMOLKOVÁ, Andrea a Stanislav BALÍK (2018). Personalizace na komunální úrovni: existuje a lze ji v českém prostředí zkoumat? *Středoevropské politické studie*, roč. 20, č. 2, s. 204–221.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích.

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích.

Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí.

Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů.

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.